

Sprogindsats i Dagtilbud

Styrkelse af børns sproglige kompetencer

Albertslund Kommune

Indholdsfortegnelse

Udarbejdet 2017

Sprogindsats i dagtilbud	3
Baggrund	3
1. Introduktion	3
2. Nationale målsætninger	5
3. Kommunale mål og strategier	5
3. Læringssyn fra strategien.....	7
Sprogudvalgets arbejde	7
4. Sprogforståelse	7
5. Rammer for læringsmiljø	9
6. Pædagogisk praksis.....	10
7. Centrale elementer for en styrket sprogindsats	10
Kommende indsatser til styrkelse af fagligheden hos personale	12
8. Kompetenceudvikling	12
9. Faglig ledelse.....	12
10. Vejledning.....	13
Opfølgning på arbejdet i dagtilbuddene	14
11. Sprog mål – delmål og aktiviteter	14
12. Selvevaluering.....	14
13. Fælles kommunal opfølgning	16
Kommissorium for følgegruppen - Styrket sprogindsats i dagtilbud	16
Sprognetværk	17

Sprogindsats i dagtilbud

Baggrund

1. Introduktion

Hvorfor denne sprogindsats?

For at klare sig godt i livet er det nødvendigt at kunne kommunikere og forstå sin omverden og medmennesker. De første byggesten hertil findes i barnets tidlige år. Dagtilbuddene har en stor betydning i forhold til opbygning af barnets begrebsverden, forståelse af sig selv og af det, der foregår omkring barnet. Hertil er sproglige kompetencer nødvendige. I Albertslund kommune er der for mange børn der begynder i skole, der ikke har et tilstrækkeligt sprog. Det betyder at de børn ikke indgår på lige vilkår, med deres klassekammerater i undervisningen. Denne sprogindsats skal medvirke til at mindske antallet af børn og klæde flere børn bedre på til en ordinær skolestart og til deres fremtidige liv.

Hvad er målet med indsatsen?

Med den igangværende sprogindsats er målet, at der i dagtilbud arbejdes på baggrund af en fælles sprogforståelse samt den fælles kommunale ramme, der understøtter børns sprogudvikling. Det helt specifikke fokus er at personale og ledelse i dagtilbuddene, i endnu højere grad skal sætte struktur på sprogarbejdet og holde øje med sproglig fremgang hos alle børn i dagtilbud, det vil sige progression hos det enkelte barn.

Hvordan er indsatsen tænkt?

Svaret på dette spørgsmål foldes ud i det følgende, men indsatsen har kompetenceudvikling for ledere, pædagoger og medhjælpere som omdrejningspunkt.

På den følgende side er der et grafisk overblik over forandringsplanen, som bliver beskrevet efter en opsummering af nationale om lokale mål.

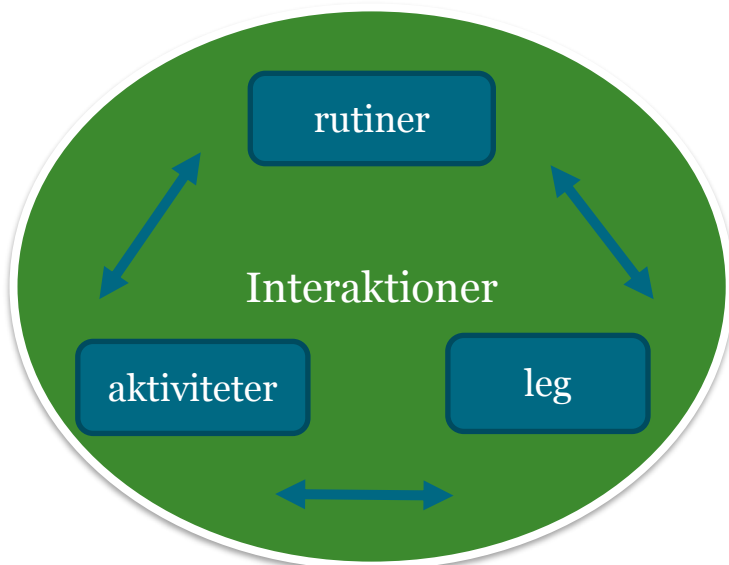
Forandringsplan

2. National målsætning

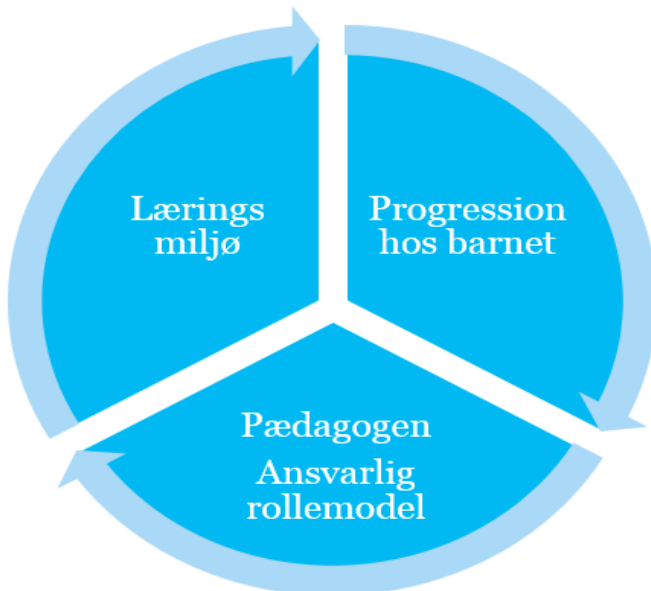
3. Kommunale mål og strategier

4. Sprogforståelse og 5. læringsmiljø

6. Pædagogisk praksis:

7. Centrale elementer for styrket sprogindsats:

INDSATSER

8. Kompetenceudvikling

9. Faglig ledelse

10. Vejledning

11. Mål, delmål og aktiviteter

13. Opfølgning

12. Selv-evaluering

2. Nationale målsætninger

Der er i disse år et øget fokus på dagtilbuddene på nationalt niveau. Der tages initiativer til en række indsatser der peger i forskellige retninger. En del af disse er dog rettet imod øget faglighed og ledelse. Regeringen har i 2017 udgivet pjecen ”Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet” og ”Den reviderede læreplan”. Disse kan kommunerne så tage udgangspunkt i. De tiltag der peger i retning af den lokale sprogindsats, der iværksættes i Albertslund kommunes dagtilbudsområde nævnes kort.

En styrket pædagogisk læreplan og implementering heraf er et nationalt fokusområde. Dette sammen med, at kommunerne skal understøtte høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse får opmærksomhed. Det drejer sig blandt andet om:

Høj faglighed og vidensdeling:

Fagligt og ledelsesmæssigt kompetenceløft for dagplejere, ledere og faglige fyrtårne

Viden til praksis:

Forskningsviden skal omsættes således at den nye viden får gavn i praksis, implementering af en styrket pædagogisk læreplan og partnerskab om kompetenceløft og viden til praksis. (kilde: Stærke dagtilbud – Alle børn skal med)

3. Kommunale mål og strategier

Status for sprogarbejdet i Albertslund kommune, er at der dels er en almen sprogindsats som de enkelte dagtilbud organiserer, tilpasset deres pædagogiske hverdag. Dels er der en målrettet indsats med de børn der vurderes at have behov herfor i forbindelse med sprogvurderingerne.

Personalet sprogvurderer alle børn i dagtilbud og dagpleje gennem observationer med materialet TRAS, fra børnene er 2 år. Pædagogerne vurderer om de enkelte børn skal vurderes yderligere med sprogvurderingsmaterialet fra Rambøll når de er 3 og 5 år. Dette sker i et samarbejde med sprogpædagogerne fra Sprogenheden. I løbet af 2017 skal alle sprogvurderinger og deraf følgende handleplaner udføres af pædagoger fra dagtilbuddene. Børn, der ikke går i dagtilbud som 3 årige bliver vurderet af Sprogpædagogerne, og bliver indskrevet i et 30 timers tilbud hvis de vurderes som at have behov for sprogstimulering. (jf. Dagtilbudsloven)

Målet med sprogindsatserne er, at der skal være en tidligere fokuseret sprogindsats i institutioner, med sparringsmuligheder, for at styrke kompetencerne til at identificere og igangsætte tiltag for børn med sproglige vanskeligheder. De børn der er udfordret sprogligt skal understøttes mere. Der er nu udarbejdet kommunale rammer for, hvordan institutioner arbejder med sprog og hvordan de vurderer deres egen indsats.

Udviklingsstrategien – fællesskab og mangfoldighed, danner baggrund for det arbejde, der skal foregå i dagtilbuddene, fra 2016-22. Den indeholder dels en vision, dels mål for sprogarbejdet samt indikatorer på om målet er opnået. Derudover er der peget på hvilke indsatser, der skal igangsættes i strategiperioden. Disse vil være retningsgivende for den kommende sprogindsats.

Vision

Alle bliver så dygtige som de kan

Alle børn udvikler sig til livsduelige og nysgerrige mennesker, børn der har kompetencer til at møde livet som stærke, sociale og robuste og børn som tror på sig selv.

Mål for sprogarbejdet (i udviklingsstrategien)

At sikre, at eksisterende viden og erfaring danner baggrund for udvikling af sprogmiljøer af høj kvalitet og for arbejdet med børns sproglige udvikling i familien og i dagtilbuddet. Sprogindsatsen bliver systematisk planlagt, gennemført og evalueret. Børnene udvikler et stort og nuanceret ordforråd som forudsætning for kommunikation og læring.

Indikator for målopfyldelse

Børnene er nysgerrige, opmærksomme og motiverede for at lege og eksperimentere med sprog og skriftsprog.

Dagtilbuddene har rige sprogmiljøer af høj kvalitet.

Alle pædagoger har viden om ét- og flersprogede børns sprogudvikling, og stimulerer børns sprog i alle hverdagens rutiner, aktiviteter og lege.

Pædagoger kan tidligt identificere børn, der er i risiko for at udvikle læse- og skrivevanskeligheder og kan stimulere disse børns sprogtilegnelse.

Det er tydeligt, hvordan sprogarbejdet i dagtilbuddet er organiseret, og hvordan de pædagogiske medarbejdere opstiller mål, gennemfører, evaluerer og udvikler det i praksis.

Antallet af børn, der modtager særlig indsats/basisdansk ved skolestart, er faldet i perioden 2016-22.

Indsats

Udvikle model for en sammenhængende sprogindsats. Sprogmodellen skal sikre at: de pædagogiske medarbejdere kan beskrive sprogindsatsen for forskellige aldersgrupper.

Det pædagogiske personales kompetencer udvikles, og at forskningsbaseret viden omsættes til hverdagspraksis til gavn for alle børn.

Pædagogiske medarbejders praksis med børn, der har behov for en fokuseret eller særlig sprogindsats, kvalificeres gennem vejledning omkring barnets sproglige udvikling med relevante fagpersoner.

Vidensdeling og erfaringsudveksling mellem pædagogiske medarbejdere og andre fagprofessionelle udvikles og understøttes. Et sprognetværk med pædagoger og andre fagprofessionelle understøtter dagtilbuddenes og kommunens fælles sprogindsats.

Sprogindsatsen løbende evalueres, og at der følges op på evalueringerne.

Forældreinddragelsen i sprogarbejdet fortsat udvikles og styrkes.

3. Læringssyn fra strategien

I strategien er læringssynet formuleret og det skal virke som grundlag for dagtilbuddenes praksis, også for sprogarbejdet.

Vi har et bredt læringssyn. Vi forstår læring som en proces, der foregår i det enkelte barn og voksen, og i læringsfællesskaber i hverdagen. Læring ser vi forbundet med fællesskaber og relationer, social inkluderende praksis og et righoldigt sprog – som en bevægelse der foregår i samspil og samarbejde med andre børn og voksne.

Ved at indgå aktivt i hverdagslivet og handle i fællesskaberne vil børn og voksnes deltagelse forandre aktiviteterne og samværet samtidig med, at aktiviteterne og samværet vil forandre børn og voksne. Derfor udvikler vi vores pædagogiske praksis, så den tager højde for, at børn lærer forskelligt og i forskellige tempi. Vi tilrettelægger fleksible læringsmiljøer med afsæt i børnenes forskelligheder.

Vi tror på, at læring hos børn sker i forskellige arenaer:

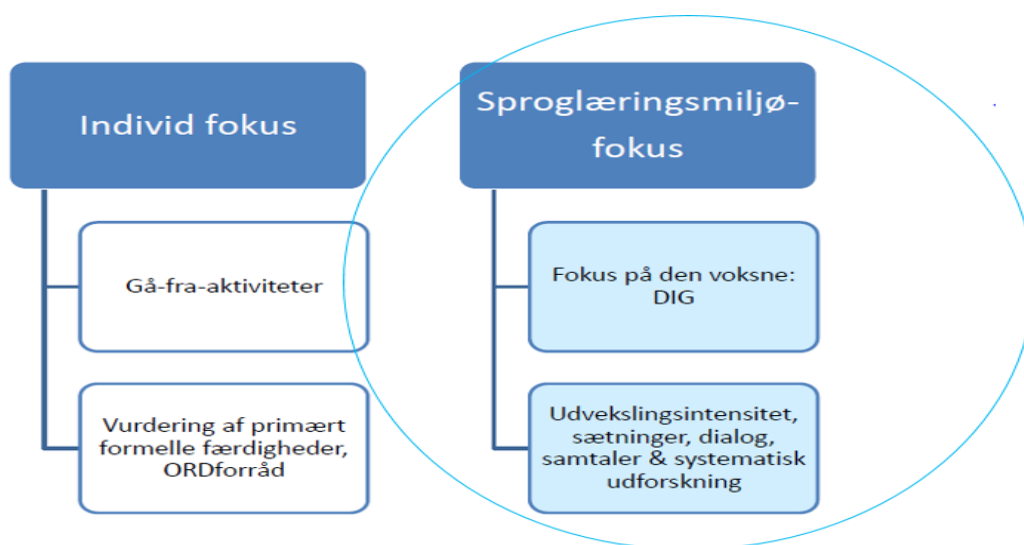
- Legen - spontan og frivillig aktivitet i mødet mellem barnet og omgivelserne
- Aktiviteter, traditioner, ritualer, projekter og forløb – skabt af både børn og voksne
- Hverdagsrutiner og arbejdsfællesskab mellem børn og voksne omkring måltid, oprydning, garderobe, badeværelset osv.

Vi er opmærksomme på sammenhængen mellem den pædagogiske praksis og børnenes læring og dette syn på læring skal implementeres og udvikles fremadrettet bl.a. med sprogindsatser.

Sprogudvalgets arbejde

4. Sprogforståelse

Sprogforståelsen handler om personalets fagligt opdateret viden om, hvordan børns sprog udvikles i dagtilbuddets praktisk hverdag. Tidligere har forskning peget på, at dagtilbuddene bør have en individuel tilgang til børns sprogudvikling, hvis der var sproglige udfordringer. I dag peger en del forskning på at børns sprogudvikling bedst støttes hvis der er fokus på fællesskab, dialog og den voksnes egen rolle. Der vil dog fortsat også være stor opmærksomhed på de enkelte børns sproglige fremgang.

Sprogforståelsen der beskrives nedenfor bygger temabeskrivelsen der blev udarbejdet af en af arbejdsgrupperne under den reviderede læreplan (Sprog og kommunikation).

Børns sprog og kommunikation tilegnes og udvikles i nære relationer med erfarne sprogbrugere, herunder barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Et komplekst og nuanceret sprog er afgørende for børns udvikling og dannelse, idet sprog giver børn mulighed for at ytre sig om tanker, følelser, behov og viden om verden. Sprog er adgang til at begrebsliggøre og forstå sig selv, og det er et væsentligt grundlag for, at barnet gradvist kan udvikle refleksionsevne, kognitive og analytiske kompetencer. Kropssprog, talesprog, skriftsprog og billedsprog er en forudsætning for at udveksle viden og erfaringer med andre. Kommunikation og sprog er derfor af stor betydning for børns mulighed for at deltage, ikke kun i nære børnefællesskaber, men også som en forudsætning for deltagelse i skolelivet, i demokratiske processer og i samfundet.

Samspil:

Sprog læres som en naturlig forlængelse af den udveksling, der foregår som blikretning, pludren og gestik, og det kræver nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed. Det pædagogiske personale skal derfor udvise indlevelse, nysgerrighed og lyst til kommunikation og samtale med fokus på det, børnene er optagede af. Kvaliteten i samtaler mellem det pædagogiske personale og børn er væsentlig, og særlig betydningsfuld for børn i udsatte positioner. Det har stor betydning for børnenes sproglige udvikling, hvordan det pædagogiske personale henvender sig til børnene, taler med dem, giver beskeder og sætter ord på det, der sker i rutiner og aktiviteter. Børns sprog udvikles i dialoger med sproglige rollemodeller ved at lytte, fortælle og stille spørgsmål til deres omgivelser, og ved at lege med sproget. Når børn eksperimenterer sprogligt, opnår de erfaringer med at aflæse, genskabe og udvikle en passende kommunikation i forskellige situationer og fællesskaber. Det betyder bl.a., at det pædagogiske personale må hjælpe alle børn til at indgå i dialoger, i en kultur, hvor børnene oplever, at man skiftes til at være i en tale- og en lytteposition.

Det er én af flere måder hvor deling af viden og fælles udforskning af fænomener bidrager til børns identitetsdannelse. Det er essentielt, at det enkelte barn oplever at have en stemme i fællesskabet, og at barnet føler sig set, forstået og anerkendt.

Leg:

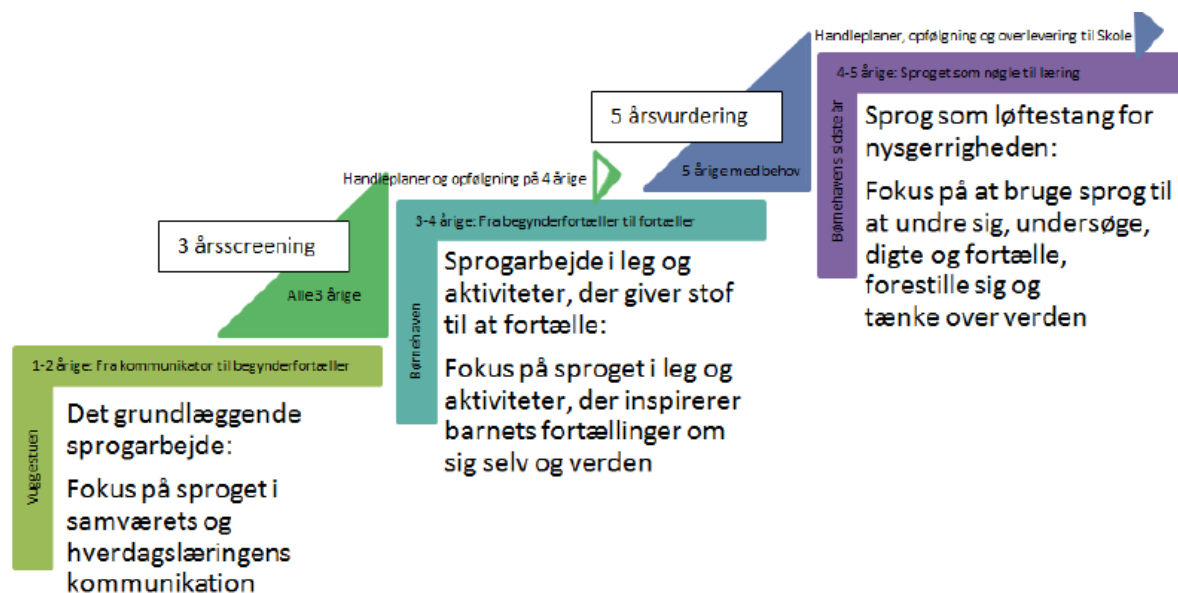
Sprog er centralt for at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber. At lære fra andre børn på tværs af aldre er essentielt i sprogudviklingsprocessen. 'Legen er en værdifuld social aktivitet, hvor børn udvikler deres kommunikative kompetencer. Det er afgørende for barnets tilegnelsesproces, at det understøttes i deltagelse, fx ved at det pædagogiske personale i nogle tilfælde deltager i og rammesætter børns leg. Det pædagogiske personale kan samtidigt anvende børnenes legeindhold som pejlemærker for mulige samtaleemner, men også som pejlemærke for, hvad der kan være en udfordring for det enkelte barns sprogudvikling. Et overordnet fokus på legens betydning for sprogudviklingen medfører samtidigt, at det pædagogiske personale systematisk skal have fokus på de børn, der ikke af sig selv indgår i lege og aktiviteter eller som altid udfylder de samme roller i fx rollelege. Det pædagogiske personale har ansvar for, at børn får

mangfoldige og rige erfaringer med sprog i selvorganiseret og spontan leg og andre meningsfulde aktiviteter med hinanden.

5. Rammer for læringsmiljø

Læringsmiljøet må tilbyde børn en bred vifte af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogtilenelsen i sammenhænge, der er meningsfulde for børn. Det pædagogiske personale kan f.eks. gennem samtaler, spørgsmål, historiefortælling og leg støtte børnene i at sætte ord på deres forskellige oplevelser. Sproglige læringsmuligheder skal indtænkes i alle rutiner, og i planlagte og spontane aktiviteter, hvor de voksne forærer børnene nye ord og begreber og introducerer til udtryksformer såsom fx skrift-, symbol- og billedsprog.

I et godt læringsmiljø må det pædagogiske personale via refleksion over organisering og didaktik, skabe mulighed for samtaler af høj kvalitet i alle sammenhænge, mellem det pædagogiske personale og børn og børn imellem. Det pædagogiske personale må ligeledes samarbejde med forældre om børns sprog, både i forhold til det enkelte barn, men også i forhold til børnefællesskabet i dagtilbuddet.

Det gode sprogmiljø:

Børnefællesskaber

1. Dagtilbuddet skal understøtte, at alle børn får mulighed for at indgå i dialoger med pædagogisk personale og børn
2. Dagtilbuddet skal understøtte, at alle børn får mulighed for at indgå i alsidige lege

Pædagogiske personale

3. Dagtilbuddets personale har viden om og kompetencer til at fremme børns kommunikation og sprog, fx hvordan der inviteres til, fastholdes og udvides dialoger og samtaler mellem børn og barn -voksne
4. Dagtilbuddets personale arbejder bevidst med at være sproglige rollemønstre og skaber et rigt og nuanceret sprogmiljø med udgangspunkt i børns leg og det børnene er optaget af

Pædagogisk ledelse

5. Dagtilbuddets ledelse har ansvar for at det pædagogiske personale besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det sproglige læringsmiljø og til at inspirere og inddrage forældre
6. Dagtilbuddets ledelse understøtter og kvalificerer faglige didaktiske refleksioner hos det pædagogiske personale via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling i sprogpædagogiske aktiviteter

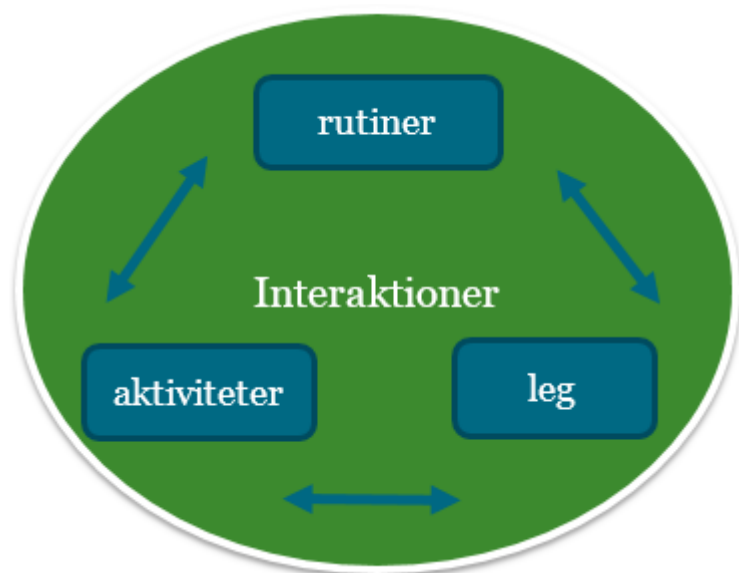
6. Pædagogisk praksis

Et element i udvikling af pædagogisk praksis kan betegnes som "proces kvalitet", det omhandler den del af hverdagen i dagtilbud der foregår i samspil mellem børn og voksne eller børnene imellem. Altså hverken de fysiske rammer, økonomi eller trivselsmålinger. Når der tales om kvalitet i dagtilbuddene omhandler proceskvalitet interaktioner mellem børn og voksne, de aktiviteter der igangsættes i dagtilbuddene og de lege som børnene indgår i. (EVA kvalitet i dagtilbud 2017)

Rutiner: Handler om at børn og voksne kommunikerer på varierede måder og, at der gøres ting sammen. Der kan være tale om samspil i forbindelse med rutiner, ved måltider, skiftesituationer eller overgange, f.eks. til legepladsen.

Aktiviteter: Handler om at der igangsættes fælles aktiviteter i større eller mindre børnegrupper hvor personalet har et mål med aktiviteten, der drejer sig om at børnene skal få nye erfaringer og eventuel ny viden.

Leg: Drejer sig om børnene selv finder på lege, så de voksne har en fornemmelse af, at børnene på forskellig vis er deltagende. Løbende bør fokus være på at børnegrupperne trives og udvikler gode omgangsformer, der ikke ekskludere specifikke børn.

7. Centrale elementer for en styrket sprogindsats

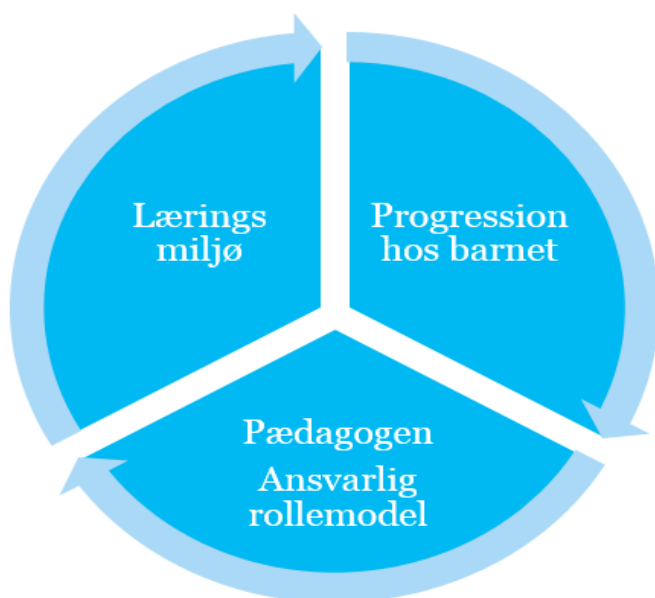
Arbejdet med børns sprogudvikling er en kompleks og mangfoldig opgave. I sprogudvalget under strategien, blev vi opmærksomme på, at der er tre forhold medarbejdere vil have gavn af at tage udgangspunkt i, hver gang der tænkes på sprogindsatser i dagtilbuddet. Ingen af de tre elementer kan alene styrke barnets

sprogudvikling, men de tre elementer til sammen kan være en hjælp. Det drejer sig om 1. når personalet kender til den almindelig sprogudvikling, 2. gængse sprogvanskeligheder samt 3. at de kan benytte sprogteknikker i samspil med børn.

Ansvarlig rollemodel: Personalet skal tage ansvar for børnenes trivsel og udvikling. Den voksnes relation til barnet har afgørende betydning for at barnet er og fortsætter i en god udvikling. Det er afgørende at personalet udviser motivation og engagement i arbejdet og viser børnene at de godt kan lide dem, samtidig med at der tages udgangspunkt i den viden den voksne har omkring børns udvikling. Personalet skal samarbejde om den pædagogik der er grundlaget i institutionen og arbejde henimod de fælles mål. Pædagogen skal kunne reflektere over barnets aktuelle forudsætninger for at deltage og for at udvide sine sproglige færdigheder gennem deltagelse.

Progression hos barnet: Nogle børns sprogudvikling er langsommere end andre, disse børn skal der være et øget fokus på, så progression i forhold til barnets udviklingstrin understøttes. Det kræver en solid viden om sproglige milepæle og konkrete sprogteknikker samt kendskab til, hvordan sprogmiljøet i konkrete situationer understøtter barnets sprog. Pædagogen skal gradvist udvide barnets begrebsverden, viden om sig selv og verden, så sprog og kommunikative kompetencer styrkes i en og samme proces.

Læringsmiljø: læringsmiljø forstås både som fysisk indretning, med bla. Legezoner, men også organisering af børnefællesskaber er centralt for sprogarbejde i dagtilbuddene. Det kan handle om at børnene inddrages i grupper, fx efter lege eller udviklingstrin, men det kan også handle om tydelige rammer for hvordan man hjælper hinanden, fx store og mindre børn.

Disse tre elementer er afgørende, og sammenhængende ift., når personale i dagtilbud skal reflektere over tilrettelæggelse og konkret arbejder med understøttelse af børns sprogudvikling.

Spørgsmålene der kan stilles forud for aktiviteter, rutiner og lege:

Rollemodel: Hvad vil jeg gerne opnå og hvad er min rolle som den voksne?

Progression: Hvad er nærmeste udviklingszone? Hvad er barnet særligt optaget af?

Hvad skal et barn/nogle børn konkret have ud af det? Hvordan kan jeg se det?

Læringsmiljø: Hvor skal det foregå? Hvem skal være med? Hvad kan det bibringe fællesskabet? Hvad er barnets forudsætninger for at deltage?

Kommende indsatser til styrkelse af fagligheden hos personale

8. Kompetenceudvikling

Strategien for kompetenceudvikling bygger på en forståelse af, at forandringer kræver opdateret viden og øvelse i praksis over tid. Det betyder der er behov for en vekselvirkning mellem kurser og konkrete øvelser der understøtter en praksisudvikling. I sådanne forløb er det afgørende, at personalet bruger tid på systematisk refleksion der er vidensbaseret og som understøttes af den faglig ledelse. Udgangspunktet har desuden været, at alle medarbejdere skal have mulighed for at få den nye viden fra fagpersoner og løbende kunne få suppleret deres forståelse via vejledere på området. Det betyder at der er tre typer kompetencer der betragtes som særligt relevante. Det er opdateret viden om børns sprogudvikling og metoder til at understøtte denne. Det er relationskompetence i forhold til de enkelte børn. Og sidst er det en systematisk nysgerrighed overfor hvordan praksis kan udvikles for at børns sprog understøttes i endnu højere grad.

Det betyder at der i forløbene i de enkelte dagtilbud skal etableres en refleksions- og øvebane, der kontinuerligt får opmærksomhed og fokus. Der etableres hertil mødefora, hvor dette prioriteres lokalt.

Der afholdes undervisningsforløb a 3 x 3 timer for det pædagogiske personale i dagtilbuddene:

Det overordnede mål med kurset er at personalet efterfølgende kan skabe pædagogiske rammer og flest mulige sprogudvidende interaktioner, der kan rykke børnenes sproglige udvikling, således at flest mulige børn kan starte i skole uden behov for særlig sprogstøtte. Trine Kjær Krogh holder kursusaftrænerne for alle medarbejdere i maj/juni 2017, oktober/november 2017 og april/maj 2018.

Kurserne omhandler:

1. Sproglige milepæle og med fokus på særlig opmærksomhed til sprogligt udsatte børn.
2. Sprogunderstøttende strategier
3. Interaktion med børn i grupper og støtte til børns leg med hinanden.

9. Faglig ledelse

Den faglige ledelse skal klædes på, så den kan sikre at alle medarbejdere har den faglige viden og at der arbejdes på baggrund af de kommunale rammer for sprogarbejde. Lederen skal udfordre antagelser og skabe rammer for sparring mellem medarbejdere. Desuden er det lederens ansvar, at der er en dialogkultur der er gældende for både børn og voksne, der understøtter både læring i fællesskab og de enkelte børns progression.

Det betyder i praksis, at der skal tilrettelægges sparringsmuligheder, hvor lederen også er deltagende. Lederen skal understøtte sprogetværket og deltage i fælles kursusdage, samt understøtte den eller de medarbejdere, der deltager i sprogetværket. Desuden skal lederen sikre en struktur eller systematik i hvordan

børnenes progression følges. Der skal desuden arbejdes med og følges op på de handleplaner der udarbejdes. Lederne har desuden ansvaret for at der evalueres på de igangsatte indsatser og løbende tilpasser disse.

Der skal arbejdes henimod en fælles struktur i sprogarbejdet, det indebærer bl.a at:

- Der er klarhed over hvilken struktur institutionen har for sprogarbejdet
- Fælles viden om: hvordan arbejder vi og hvad vil vi opnå med det
- Beslutninger om konkrete indsatser på institutionsniveau: Fx at der er minimum 5 'ture' i en samtale med et barn, og hvornår og hvor mange gange om dagen.
- Alle voksne er aktive og struktureret.
- Der sker en opfølgning på indsatser, fast selvevaluering og tilpasning af læringsmål. Fx hvilken effekt vurderer vi det har på børnene at vi arbejder på den måde?
- Hvad har vi gjort som vi vil fortsætte med/gøre mere Fx temasamtaler under frokosten, læse højt og lege historien eller bruge rim og remser i garderoben

10. Vejledning

Der er tre niveauer af vejledningstilbud i den første del af den styrkede sprogindeks. Det betyder der er:

- Ekstern vejledning med Trine Kjær Krogh.
- Intern vejledning med Jo Gudmand- Høyer.
- Intern praksislæring i forløb med sprogpædagogerne.

Rammer for tildeling af vejleder i dagtilbuddene:

A: Et ønske fra institutionsleder der vil understøtte et praksisinitiativ hvor der formuleres mål og der arbejdes med strukturen for sprogarbejdet.

B: Institutioner der tildes vejledning, da de vurderes som havende behov for særlig støtte til udvikling af sprogarbejdet i dagtilbuddet, f.eks. områder med høj grad af børn med sproglige udfordringer.

Rammer for ekstern sprogvejleder

Der er dagtilbud som har et særligt behov for at styrke sprogmiljøet og den pædagogiske praksis. Den eksterne vejleder laver sammen med lederen en afdækning af sprogmiljøet i institutionen. Efterfølgende ses nærmere på hvilke tiltag der vil være meningsfulde og betydningsfulde for at understøtte børnenes sproglige kompetencer.

Rammer for stilling som intern sprogvejleder

Der ansættes i en periode på 2½ år en sprogvejleder, der skal være udgående i dagtilbuddene, således at der igangsættes prøvehandling og den nye viden implementeres. Det betyder at lederen sammen med sprogvejlederen skal sætte mål og kriterier for opfølgning for sprogarbejdet, medvirke til at implementere de fælles rammer for børns sprogudvikling i dagtilbud, samt arbejde med dagtilbuddets struktur for sprogarbejde lokalt.

Rammer for internt praksislæringsforløb

Sprogpædagogerne kan tilbyde forløb hvor de sammen med personalet ser nærmere på specifikke situationer eller aktiviteter, hvor der kan udvikles på sprogspraksis.

Opfølgning på arbejdet i dagtilbuddene

11. Sprog mål – delmål og aktiviteter

I institutionen skal der findes mål for børnenes sproglige læring, efter refleksion over barnet/børnenes kompetencer nærmeste udviklingszone og kvaliteten af interaktioner mellem børn og voksne. Der aftales hvilke delmål – hvad skal vi se efter og hvilke aktiviteter og indsatser, der er vejen til at kunne nå delmål og mål. Det betyder at der skal skabes rum for, at reflektere over børns læring og først derefter overvejelser over de konkrete aktiviteter.

Der arbejdes i forløbet i særlig grad med sprogteknikker fra materialet *Sprog i samspil*

SPROGTEKNIKKER

1. **Imiter** barnet systematisk (model)
2. **Udvid** barnets sprog (gestik, ord eller sætning) – ret ikke, men gør barnet sætning 'korrekt'
3. **Tilføj** et nyt element til barnets sprog (gestik, ord eller sætning) – beskrivelse, funktion, mærkeligt....
4. Hold fokus på **barnets interesse** – johh, du kan godt....
Snakke om superhelt og ting, som ikke er rigtige.!
5. Hold laaannggggggggeeeee **pauser** (tæl til 18 eller 30) – og bevar **øjeblik** med barnet
6. **Give me five!!!** Samtaler under 5 ture tæller ikke....(**barn-voksen-barn-voksen-barn**)
7. **Kommenter** hvad barnet laver. **Spørg mindre**. Tænk på 3:1. Vær **nysgerrig, udforskende og motiverende**....
(nej æblet er ikke blå, men hvorfor egentlig ikke?)

12. Selvevaluering

Sprogudvalget har i samarbejde med Afdelingen for Dagtilbud udpeget fem områder, som kan styrke sprogsindsatsen i dagtilbuddene og børnenes sproglige kompetencer:

1. Børn skal bruge og udvikle deres sprog hver dag: Alle børn skal i samtaler og leg videreudvikle deres aktive sprog og sprogforståelse sammen med andre børn og voksne i dagtilbuddet.

2. **Kompetenceudvikling:** Det pædagogiske personale i dagtilbud skal kende og kunne anvende tidssvarende strukturerede metoder til at understøtte børns sproglige udvikling.
3. **Sprogvurderinger og handleplaner:** Det pædagogiske personale skal kunne anvende sprogvurderinger og udarbejde handleplaner for det enkelte barn eller børnegruppen, som kan understøtte børnenes sproglige udvikling.
4. **Faglig ledelse:** Lederne skal tætte på børnenes sproglige udvikling ved at samarbejde med personalet om observationer og indgå i dialoger om den sproglige udvikling i dagtilbuddet.
5. **Understøttelse af hjemmelæringsmiljøet:** Dialog med forældre om hvordan de bedst muligt kan understøtte børnenes læring og udvikling.

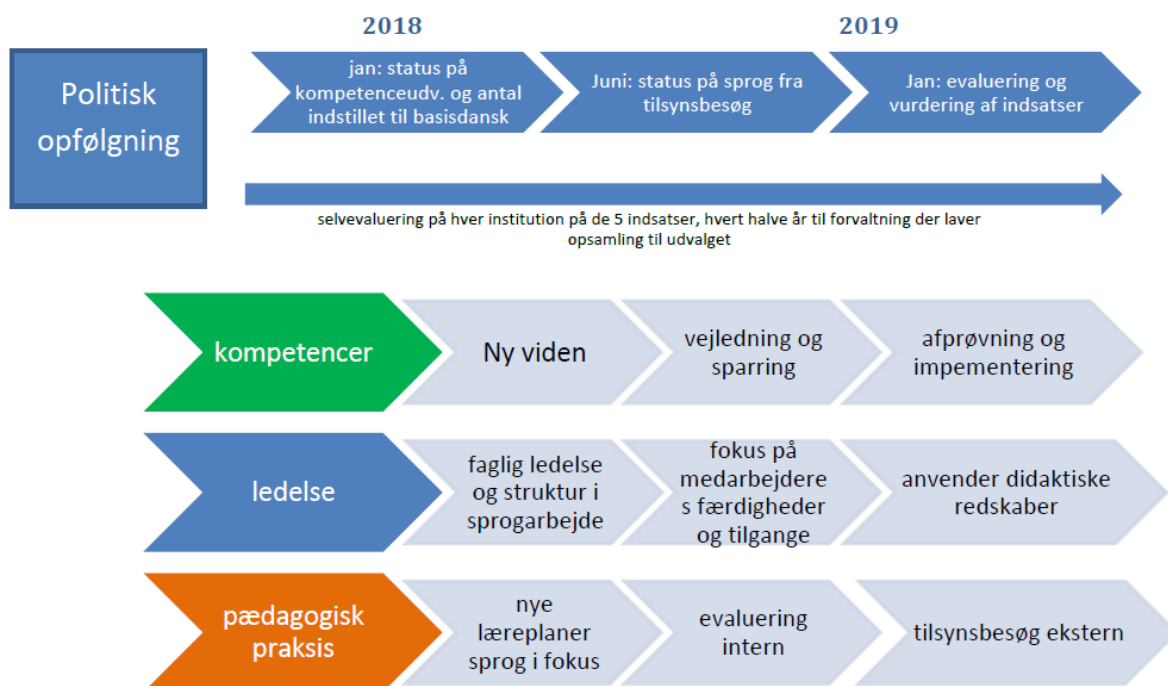
Den halvårslige selvevaluering tager afsæt i de fem ovenstående områder. Alle ledere skal forholde sig til dette. Det sker i form af en skriftlig tilbagemelding, eventuelt suppleret med besøg hos et par andre institutioner, hvor udvalgte temaer iagttages.

	Hvilket læringsmål har vi haft for børnene el. personalet og hvilken forskel har det gjort i praksis?	Hvilket fokus har vi i den kommende periode med hvilket mål?
Børn bruger og udvikler deres sprog hver dag- De voksne inddrager aktivt børnene i dialoger		
Kompetenceudvikling- Styrket viden om konkret sprogudvikling hos børn		
Sprogvurderinger og handleplaner- Klarhed over særlige sprogindsatser i gruppen		
Faglig ledelse- Leder sikrer systematisk arbejde med de tre elementer i den styrkede sprogindsats		
Understøttelse af Hjemmelæringsmiljøet Pædagoger formidler hvad de konkret arbejder med for at støtte sprogudvikling		

13. Fælles kommunal opfølgning

Der vises nedenfor hvordan der understøttes og følges med i de forandringer der planlægges i forbindelse med den styrkede sprogindsats.

Sprogindsats i dagtilbud

Kommissorium for følgegruppen - Styrket sprogindsats i dagtilbud

Der er, som led i udviklingsstrategien udviklet en ramme for sprogindsatser i dagtilbud, der beskriver områder, der skal indgå, når der skal arbejdes med en sprogpædagogisk praksis af høj kvalitet. Rammen indeholder fem områder, som medvirker til at styrke arbejdet med børns sprogudvikling:

1. Børn skal bruge og udvikle deres sprog hver dag
2. Sprogvurderinger og handleplaner
3. Kompetenceudvikling
4. Faglig ledelse.
5. Understøttelse af hjemmelæringsmiljøet

Følgegruppen skal holde fokus på at:

- Personalets viden om børns sprogudvikling opkvalificeres løbende.
- Praksisudvikling af sprogidaktik, hvor der sættes mål og aktiviteter planlægges derudfra, med udgangspunkt i rammen om sprogindsatsen.
- Praksis udvikles, til gavn for særligt de sprogligt udfordret børns sprogudvikling.

Følgegruppen er en fortsættelse af sprogudvalget, der udviklede rammen for sprogarbejdet. Den består af 2 dagtilbudsledere, 2 medarbejdere og en pædagogisk udviklingskonsulent. Konsulenten er tovholder for gruppen. Følgegruppen skal holde fokus på, at faglige kompetencer hos medarbejdere, ledere og ressourcepersoner løbende udvikles og understøttes, så der fortsat sker en opkvalificering og progression i det faglige sprogarbejde.

Gruppen skal forholde sig fremadrettet til behov for kommende indsatser og mulige nye tiltag. Denne vurdering skal bl.a. ske på baggrund af løbende selvevalueringer, erfaringer fra samarbejdspartnere og egen praksis samt tilsynene. Følgegruppen skal se til, at indsatserne har en positiv forandrende betydning i praksis. Gruppen skal løbende vurdere og planlægge hvilke ressourcer, der skal anvendes til udvikling og implementering af indsatsen.

Sprognetværk

Grundlaget for at igangsætte netværket er, at der er et stigende antal børn i kommunen, der får en anderledes skolestart, fordi deres sprog ikke er tilstrækkeligt til at kunne starte på ordinære vilkår i skolen. Sprogudvikling er en *fælles* udfordring på børneområdet, og kræver i højere grad en fælles og tværfaglig indsats hvis den skal løftes.

Kernen i netværket er at finde ud af, hvad vi kan gøre mere af, kan gøre fælles eller kan gøre anderledes for at lykkes bedre med opgaven om at styrke børns sproglige kompetencer før skolestart. Der er allerede arbejdet meget med sprogudvikling i daginstitutionerne – dog er der ikke alle steder fokuseret på forældreinvolvering og partnerskaber omkring styrkelsen af børns sproglige kompetencer. Sprogudvikling kræver en fælles indsats, hvor alle voksne omkring barnet samarbejder om at styrke og understøtte barnets sproglige færdigheder. Netværket vil derfor fokusere på at styrke børns sproglige kompetencer ved at gribe fat om udfordringen ud fra et partnerskabs- og samarbejdsperspektiv, og netværket inddrager relevante deltagere og vil løbe frem til udgangen af 2017. I udviklingsstrategien omtales partnerskaber vedrørende børn således: "Dialog og videndeling mellem de voksne omkring børnene kan berige både børnenes trivsel og kvaliteten af det pædagogiske arbejde. Børn lever deres liv i en helhed, og dagtilbuddet er blot en af de arealer, barnet færdes i." Vi taler om to typer af partnerskaber: Samarbejdet mellem dagtilbud og forældre er centralt i hverdagen og det tværfaglige samarbejde mellem dagtilbud og bl.a. tale-høre konsulenter og skolen.

Der er to spor som det vurderes at vi med fordel kan udfolde i netværksarbejdet, således at netværket undersøger og afprøver muligheder, der er anderledes end dem dagtilbudsområdet hidtil har fået øje på. Der udvikles initiativer og eksperimenteres indenfor sporene:

- Et ligeværdigt samarbejde mellem forældre og daginstitution.
- Udvikling af samarbejde med relevante faggrupper der har samarbejdet med dagtilbuddene.

Sprogunderstøttelse til børn i dagtilbud

Personalet i dagtilbuddene skal ved hjælp af deres faglighed hjælpe børn til at blive endnu dygtigere til sprog. Børnene skal bruge sproget til at kommunikere med andre, til at få ny viden om verden og om sig selv. Sproglige kompetence er til gavn for børnene i deres levede liv her og nu og det har betydning for deres fremtidige liv som skolebørn og som kommende medborgere.

Albertslund Kommune

Dagtilbud
BØRN, SUNDHED & VELFÆRD
Nordmarks Allé 1
2620 Albertslund
+45 43 68 68 68
albertslund@albertslund.dk
www.albertslund.dk